ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI IR ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI VILNIUJE, PILIES G. NR. 22

Antanas KAVALIAUSKAS

Vilniuje, pastato Pilies g. Nr. 22 vienoje iš Š korpuso patalpų buvo numatyta įrengti rūsį, todėl 2000 m. vasario–kovo mėn. buvo atlikti tyrimai.

Istorijos tyrinėjimų duomenys rodo, kad XVI a. sklypas, kuriame yra dabartinis Pilies g. pastatas Nr. 22, priklausė Kijevo vaivadai Konstantinui Ostrogiškiui. Sklype stovėjo mediniai namai, viename iš tų namų buvo įrengta viena pirmųjų Vilniaus spaustuvių. XVII a. pradžioje sklype jau stovėjo mūrinis namas, priklausęs Radviloms. 1683 m. pastatą Pilies g. Nr. 22 įsigijo ir iki 1773 m. juo naudojosi Jėzuitų kolegija ir Akademija. Po Jėzuitų ordino panaikinimo edukacinė komisija pastatą paskyrė Universiteto profesorių butams, mechaninių modelių kabinetui ir parapijos mokyklai. Nuo 1919 m. pastatas priklausė Stepono Batoro universitetui.

1999 m. rekonstruojant pastatą Pilies g. Nr. 22 buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Pastato P korpuse, numatomo įrengti rūsio vietoje ištirtas apie 50 m^2 plotas. Kultūrinio sluoksnio storis tirtoje patalpoje siekė 2,4–2,6 m. Tyrinėjant patalpoje aptiktos dviejų krosnių liekanos, atidengta nebaigto mūryti rūsio skliauto dalis ir šviesiangio fragmentai. Atidengti mūrai ir krosnys datuotos XV a. pabaigoje – XIX a. Tyrimų metu buvo aptikta XV–XVII a. datuojamų radinių.

2000 m. vasario–kovo mėn. pastato Pilies g. Nr. 22 vienoje iš Š korpuso patalpų atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Tyrimų metu iškasti 2 šurfai, šurfo 1 dydis – 200x250 cm, o šurfo 2 – 250x270 cm. Pastarasis šurfas iškastas iki įžemio, jame fiksuotas 260–275 cm storio XVI–XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Šurfas 1 buvo iškastas iki 120 cm gylio nuo patalpos grindų paviršiaus. Tyrinėjant šurfuose atidengti 2 akmenimis grįstų grindinių fragmentai ir XVI a. antrąja puse datuotino pastato sienos dalis, aptikta XVI–XVIII a. datuojamų keramikos dirbinių šukių. Iš viso žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu ištirtas 11,75 m^2 plotas.

Remiantis archeologine medžiaga, gauta iškasus minėtus 2 šurfus iš 4 numatytų žvalgomųjų tyrimų programoje, buvo nutarta, jog tolesnis patalpos tyrinėjimas šurfais yra netikslingas. Reikia archeologinių tyrimų, apimančių visą patalpą ir sudarančių galimybę nuodugniai ištirti kultūrinį sluoksnį, aptiktus grindinius bei mūrinio pastato liekanas.

Archeologiniai tyrimai pastato Pilies g. Nr. 22 minėtoje patalpoje atlikti 2000 m. kovo–balandžio mėn. Tyrimų pradžioje ploto V dalyje, 0–57 cm gylyje (H_{abs} 99,94–99,37 m) tyrinėtas kvadrato formos krosnies padas ir plytomis grįstų bei medinių grindų fragmentai.

Plytomis grįstų grindų fragmentas šliejosi prie krosnies pado. Krosnies padas ir plytomis grįstų bei medinių grindų fragmentai datuotini XIX–XX a. Tikėtina, kad šiuo laikotarpiu patalpoje buvo medinės grindys, o erdvė apie krosnį išklota plytomis.

Patalpos Š dalyje, prie įėjimo, 77–114 cm gylyje nuo grindų paviršiaus (H_{abs} 99,17–98,80 m) atidengtos kitos krosnies pado liekanos. Šis krosnies pado fragmentas datuotinas XVIII a.

Visoje V tyrimų ploto dalyje, 114–418 cm gylyje (H_{abs} 98,80–95,75 m) fiksuotos XVI a. antrąja puse datuotinos užstatymo liekanos. Atidengtas gotikinio pastato su rūsiu ir jo priestato liekanos. Pastato rūsys perdengtas cilindriniu skliautu. Rūsio plotas – apie 10,27 m^2. Gotikinio pastato su rūsiu sienos mūrytos iš plytų ir lauko akmenų. Prie V pastato sienos glaudėsi priestatas, jo sienos mūrytos tik iš plytų. Pastatas su rūsiu ir jo priestatas yra vieno statybos etapo, tačiau priestatas pristatytas truputį vėliau.

Priestato viduje fiksuotas lauko akmenimis grįstas grindinys ir plytų grindinio fragmentas. Plytų grindinys yra vėlyvesnis, jis buvo išgrįstas virš akmenų grindinio. Prie pastato su rūsiu ir jo priestato P sienos fiksuotas lauko akmenimis grįstas grindinys, sietinas su buvusiu kiemo paviršiumi. Tyrimų ploto R dalyje atpreparuotas lauko akmenimis grįsto grindinio fragmentas. Grindinys datuotinas XVII a. antrąja puse.

Tyrimų metu iš viso ištirtas apie 56,60 m^2 plotas. XV–XX a. datuotino kultūrinio sluoksnio storis tyrimų plote siekė 399 cm. Įžemis – gelsvas smėlis ir žvyras – fiksuotas 264–399 cm gylyje nuo patalpos grindų paviršiaus (H_{abs}97,30–95,95 m). Apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas datuojamas XV–XVI a.

Tyrimų metu surinkta gausi XV–XVIII a. datuojama archeologinė medžiaga. Joje vyrauja XVI a. antrąja puse – XVII a. pirmąja puse datuotinos buitinės keramikos šukės ir XVIII a. datuotinų plokštinių koklių fragmentai. Surinkta archeologinė medžiaga perduota LNM.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY AND INVESTIGATIONS OF 2000 IN VILNIUS AT PILIES STREET 22

In 2000 the archaeological survey was carried out in Vilnius at Pilies street 22. The area of up to 10 m^2 was investigated. In it a part of building dated to the 2nd half of the 16th century with remains of a stove was found, as well as the household material from the 16th–17th centuries.

JURBARKO SENAMIESČIO ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI

Linas KVIZIKEVIČIUS

2001 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais LII ekspedicija vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrimus Jurbarko senamiestyje (IP 61). Jie buvo vykdomi Jurbarko senamiesčio centre, jo P dalyje – Kranto gatvėje bei tarp jos ir Kauno gatvės esančiame sklype Nr. 56 (Kauno g.). Šiose vietose buvo planuojami nedidelės apimties žemės kasimo darbai – požeminis elektros kabelio klojimas ir vandentiekio bei kanalizacijos tiesimas į individualų namą. Duomenų apie Kranto gatvėje susiformavusius kultūrinius sluoksnius buvo labai nedaug. 1998 m. sklype Nr. 30, esančiame priešais sklypą Nr. 56 (Kauno g.) L. Kvizikevičius ištyrė vieną šurfą, užfiksavo